



## PRESSITEADE nr 59/26

Luxembourg, 21. aprill 2026

Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-769/22 | komisjon vs. Ungari (Liidu väärtused)

### Liidu väärtused: võttes vastu seaduse, mis häbimärgistab ja marginaliseerib LGBTI+ inimesi, on Ungari rikkunud liidu õigust

*Esimest korda tuvastas Euroopa Kohus liikmesriigi vastu esitatud hagi Euroopa Liidu aluseks olevate väärtuste loetelu sisaldava ELL artikli 2 rikkumise*

Ungari muutis 2021. aasta LXXIX seadusega rangemate meetmete kohta pedofiilias süüdi mõistetud isikute vastu ja teatavate seaduste lastekaitse eesmärgil muutmise kohta mitmeid riigisiseseid õigusakte, et kaitsta alaealisi. Sisuliselt keelavad või piiravad need muudatused eelkõige audiovisuaal- või reklaamivaldkonnas juurdepääsu sisule, mis propageerib või kujutab sooidentiteete, mis ei vasta sünni ajal määratud bioloogilisele soole, soomuutmist või homoseksuaalsust. Pärast Euroopa Komisjoni esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi selles küsimuses otsustas Euroopa Kohus, et Ungari on rikkunud liidu õigust mitmel eri tasandil: esmast ja teisest õigust, mis on seotud teenustega siseturul, Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, ELL artiklit 2 ning isikuandmete kaitse üldmäärust (IKÜM).

Ungari võttis 2021. aasta LXXIX seadusega rangemate meetmete kohta pedofiilias süüdi mõistetud isikute vastu ja teatavate seaduste lastekaitse eesmärgil muutmise kohta (edaspidi „muutmiseadus“) vastu mitu riigisisese õiguse muudatust. Kuigi need muudatused on selle liikmesriigi väitel mõeldud alaealiste kaitsmiseks, on mitmel neist sisuliselt selline mõju, et need keelavad või piiravad juurdepääsu sisule, mis keskendub peamiselt sellele, et kujutada või propageerida sooidentiteete, mis ei vasta sünni ajal määratud bioloogilisele soole, soomuutmist või homoseksuaalsust.

Euroopa Komisjon esitas Euroopa Kohtule Ungari vastu liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi seoses muutmiseaduse vastuvõtmisega. Ta palus Euroopa Kohtul tuvastada, et on rikutud liidu esmast ja teisest õigust, mis käsitleb teenuseid siseturul<sup>1</sup>, mitut Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga (edaspidi „harta“) tagatud õigust, ELL artiklit 2<sup>2</sup> ja lõpuks isikuandmete kaitse üldmäärust (IKÜM)<sup>3</sup>.

#### Euroopa Kohtu täiskogu otsustas, et hagi kõik väited on põhjendatud.

Esimesena rikuvad **need muudatused teenuste osutamise ja vastuvõtmise vabadust**, mis on tagatud liidu esmases õiguses ning direktiivi elektroonilise kaubanduse kohta, direktiivi teenuste kohta siseturul ja audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi mitmes sättes. Esiteks märkis Euroopa Kohus, et muudatused piiravad meediateenuste osutajate või muude teenuseosutajate võimalust arendada ja levitada sisu, mis keskenduvad peamiselt sellele, et kujutada või propageerida sooidentiteete, mis ei vasta sünni ajal määratud bioloogilisele soole, soomuutmist või homoseksuaalsust. Seega toovad need muudatused kaasa **nimetatud vabaduse piirangud**. Euroopa Kohus kinnitas seejärel, et liidu õiguses on võimalus põhjendada neid piiranguid lapse huvide edendamise või ka vanemate õigusega tagada lastele oma usuliste, filosoofiliste ja pedagoogiliste veendumuste kohane haridus ja õpetamine, mis on tagatud hartaga<sup>4</sup>. Euroopa Kohus rõhutas eriti **kaalutlusruumi, mis liikmesriikidel on selle kindlaksmääramiseks, milline sisu, eelkõige audiovisuaalmeedia teenused võivad kahjustada alaealiste füüsilist, vaimset või kõlblist arengut, kui Euroopa Liidu tasandil ei ole norme ühtlustatud**.

Euroopa Kohus otsustas siiski, et selle kaalutlusruumi kasutamisel tuleb järgida hartat, eelkõige harta artikli 21 lõikega 1 tagatud **soo ja seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise keeldu**. Euroopa Kohus leidis, et käsitletaval juhul see ei

ole nii. Tõepoolest, muudatusseaduse need aspektid, mis tuginevad sooidentiteetide, mis ei vasta sünni ajal määratud bioloogilisele soole, soomuutmise või homoseksuaalsuse kujutamise või propageerimise kriteeriumile, põhinevad eeldusel, et igasugune seda tüüpi kujutamine või propageerimine – olenemata selle konkreetsest sisust – võib kahjustada lapse huve. **Selline lähenemiskiis aga näitab, et teatud seksuaalset identiteeti ja sätumust eelistatakse muule seksuaalsele identiteedile ja sätumusele, tuues kaasa viimaste häbimärgistamise, mis on vastuolus nõuetega, mis tulenevad pluralismil põhinevas ühiskonnas soo ja seksuaalse sätumuse alusel diskrimineerimise keelust.** Kuna nimetatud keelu olemust on eiratud, ei ole asjaomased piirangud mingil juhul õigustatud muu hulgas lapse huvide edendamise eesmärgiga. Euroopa Kohus täpsustas, et alaealisi saab piisavalt kaitsta nende vanusele mittevastavate saadete eest, ilma et sellega kaasneks taoline otsene soo ja seksuaalse sätumuse alusel diskrimineerimine, nagu tuleneb asjaomastest muudatustest.

Teisena **kujutavad nimetatud muudatused hartaga tagatud mitme põhiõiguse eriti rasket riivet, milleks on soo ja seksuaalse sätumuse alusel diskrimineerimise keeld, õigus era- ja perekonnaelu austamisele<sup>5</sup> ja sõna- ja teabevabadus<sup>6</sup>.**

Konkreetselt **häbimärgistavad ja marginaliseerivad Ungari õigusaktid mittepaiksoolisi, sealhulgas transsoolisi isikuid, või mitteheteroseksuaalseid, pidades neid alaealiste füüsilist, vaimset ja kõlblist arengut kahjustavaks ainuüksi nende soolise identiteedi või seksuaalse sätumuse põhjal.** Muudatusseaduse pealkiri **seostab neid laste vastu suunatud seksuaalkuritegevusega**, mis võib süvendada seda häbimärgistamist ja tuua kaasa nende isikute suhtes vaenuliku käitumise.

Neil asjaoludel kahjustavad käsitletavat riivet eespool nimetatud põhiõiguste olemust ning neid ei saa seetõttu õigustada Ungari esitatud eesmärkidega, milleks on lapse huvide edendamine või ka vanemate õigus tagada lastele oma usuliste, filosoofiliste ja pedagoogiliste veendumuste kohane haridus ja õpetamine.

Euroopa Kohus otsustas samuti, et Ungari on käsitletavas asjas rikkunud **õigust inimvääriskusele<sup>7</sup>**. See tuleneb asjaolust, et komisjoni vaidlustatud muudatusseaduse sätted **käsitlevad isikute rühma, kes on lahutamatu osa ühiskonnast, kus valitseb pluralism, kui ohtu ühiskonnale**, mistõttu neile on vaja kohaldada õiguslikku erikohtlemist ainuüksi nende soolise identiteedi või seksuaalse sätumuse põhjal. Muudatusseaduse häbimärgistav ja solvav laad viib nende sotsiaalse „nähtamatusse“ olukorra loomise, säilitamise või tugevdamiseni, mis kahjustab nende vääriskust.

Kolmandana, esimest korda **tuvastas Euroopa Kohus eraldiseisva rikkumise ELL artikli 2 puhul, milles on loetletud liidu aluseks olevad väärtused, mida jagavad kõik liikmesriigid. Tõepoolest, muudatusseaduse need aspektid, mis on suunatud sisule, mis kujutab või propageerib sooidentiteete, mis ei vasta sünni ajal määratud bioloogilisele soole, soomuutmist või homoseksuaalsust**, moodustavad diskrimineerivate meetmete kooskõlastatud kogumi, mis **kahjustab ilmselgelt ja eriti oluliselt mittepaiksooliste, sealhulgas transsooliste või mitteheteroseksuaalsete isikute õigusi ning inimvääriskuse austamise, võrdsuse ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamise väärtusi.**

Järelikult on **nimetatud seadus vastuolus liidu identiteedi kui sellisega, mis tal on sellise ühiskonna ühise õiguskorraga, milles valitseb pluralism.** Ungari ei saa õiguspäraselt tugineda oma rahvuslikule identiteedile, et õigustada eespool nimetatud väärtusi eirava seaduse vastuvõtmist.

Neljandana oli Euroopa Kohus seisukohal, et **asjaomased Ungari õigusaktid rikuvad IKÜMit ning hartaga tagatud andmekaitseõigust**, kuna nendega muudeti karistusregistri seadust, et laiendada juurdepääsu laste suhtes seksuaalse enesemääramise vastase ja seksuaalse kõlbluse vastase kuriteo toimepanemise eest süüdi mõistetud isikute registriandmetele. Kuigi selline juurdepääs võib teatavatel asjaoludel osutada õigustatuks, leidis Euroopa Kohus sisuliselt, et Ungari õigusaktides ei ole piisavalt täpselt määratletud ei isikuid, kellel on õigus karistusregistri andmetele juurde pääseda, ega ka juurdepääsu sisulisi tingimusi, mis on vajalikud, et pakkuda asjakohaseid kaitsemeetmeid andmesubjektide õiguste ja vabaduste kaitseks.

**MÄRKUS:** Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi liikmesriigi vastu, kes ei täida liidu õigusest tulenevaid kohustusi, võivad esitada komisjon või teine liikmesriik. Kui Euroopa Kohus tuvastab rikkumise, peab asjassepuutuv liikmesriik täitma

kohtuotsuse võimalikult kiiresti.

Kui komisjon leiab, et liikmesriik ei ole Euroopa Kohtu otsust täitnud, võib ta esitada uue hagi ja nõuda rahaliste sanktsioonide määramist. Kui komisjonile ei ole teatatud direktiivi ülevõtmise meetmetest, võib Euroopa Kohus komisjoni taotlusel määrata rahalised sanktsioonid juba esimeses kohtuotsuses.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

[Kohtuotsuse terviktekst ja kokkuvõte](#), juhul kui see koostatakse, on CURIA veebisaidil alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Stefaan Van der Jeught, ☎ (+352) 4303 2170

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi [„Europe by Satellite“](#) kaudu ☎ (+32) 2 2964106

Hoiame ühendust!



<sup>1</sup> See tähendab ETL artikkel 56 ja järgmised liidu teise õiguse aktid: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta [direktiiv 2000/31/EÜ](#) infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta [direktiiv 2006/123/EÜ](#) teenuste kohta siseturul ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta [direktiiv 2010/13/EL](#) audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv).

<sup>2</sup> ELL artiklis 2 on sätestatud: „Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus.“

<sup>3</sup> Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta [määrus \(EL\) 2016/679](#) füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus).

<sup>4</sup> Vt vastavalt harta artikli 24 lõige 2 ja harta artikli 14 lõige 3.

<sup>5</sup> Harta artikkel 7.

<sup>6</sup> Harta artikkel 11.

<sup>7</sup> Harta artikkel 1.